

## תוכן עניינים

| מספרי עמודים | כותרות                                                                                                                                                                       |   |
|--------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---|
|              | מבוא                                                                                                                                                                         | 1 |
|              | הגדרת מושג "אידיאולוגיה"                                                                                                                                                     | 2 |
|              | חלק א':<br>- נוף ואידיאולוגיה<br>- יצירת הנוף האידיאולוגי<br>- ציונות ונוף<br>- הפונקציות של הנוף הציוני:<br>- פונקציית הסמליות<br>- פונקציית ההנצחה<br>- פונקציית הנוסטלגיה | 3 |
|              | חלק ב': ניתוח ייצוגי הנוף בספרי פעוטות המצוינים בכותרת העבודה ע"פ הפונקציות בחלק א':<br>- פונקציית הסמליות<br>- פונקציית ההנצחה<br>- פונקציית הנוסטלגיה                      | 4 |
|              | סיכום                                                                                                                                                                        | 5 |
|              | רשימה ביבליוגרפית                                                                                                                                                            | 6 |

מבוא :

"בראשיתה של כל פעולה אנושית עומדים הצורך והחזון"

(בין, 1982, עמ' 213)

החולף בדרכיה של הספרות המכוונת לקהל הילדים במדינת ישראל, מאז קום המדינה ועד סוף העשור הראשון שלה, אינו יכול שלא לשים לב לאידיאולוגיה שעומדת מאחורי הטקסטים המילוליים והטקסטים הוויזואליים בספרי פעוטות שהוצאו לאור בתקופה המדוברת.

הטקסטים הוויזואליים בספרי פעוטות המצוינים בכותרת העבודה, הם למעשה מהווים ייצוגי הנוף שהיו רצויים בארץ-ישראל, ויש קשר הדוק בינם לבין האידיאולוגיה הציונית שהייתה, ועודנה רווחת במדינת ישראל.

האידיאולוגיה כמושג כללי קושרת את התרבות של החברה לפעולות שלה, כולל פעולותיה במרחב היוצרות את הנוף, ורואה בפעילות האדם על אדמתו כהבעה של רעיונות הנגזרות מתרבותו של אדם זה.

עבודה זו היא עבודה איכותנית, שבתוכה אני מתכוונת להתמקד בטקסטים הוויזואליים (ייצוגי הנוף באיורים בספרי הפעוטות הרלוונטיים) ולנתח אותם על-מנת לחלץ מתוכם תובנות שיוכיחו עצם השימוש באידיאולוגיה הציונית כבסיס ליצירת השפה הספרותית של תקופת ראשית המדינה.

מגבלות עבודה זו הן המגבלות שישנן לי כחוקרת ערביה בהבנת מחשבתם של המאירים היהודים; והן המגבלות של תפיסת עולמי ויכולתי כמנתחת.

הגדרת מושג "אידיאולוגיה":

למושג אידיאולוגיה אין הגדרה חד-משמעית המקובלת על כולם (Seliger, 1976, p. 13), אמירה שמתיישבת עם המסקנה שהגעתי אליה לאחר שקראתי מספר הגדרות למושג, ואותן אני מציגה ומותירה לקורא את הזכות להתחבר לזו שהכי מתאימה לו.

הגדרה א': אידיאולוגיה היא מכלול של רעיונות בתחום חברתי, מדיני, לאומי, אשר בהם נוצרת תמונה כוללת של החברה, ומהם מושפעות כל הפעולות של בני חברה זו (גרינפלד, 1962, עמ' 137).

הגדרה ב': אידיאולוגיה היא תהליך היצירה של משמעויות וערכים בחיים החברתיים, תהליך שיביא ליצירת היררכיה חברתית-פוליטית, ובכך למתן תוקף להשלטת כוח פוליטי (Eagleton, 1991, pp. 1-2).

הגדרה ג': אידיאולוגיה היא מערכת של מחשבות ורעיונות המכוונים לפעולה בכלל ופעולה פוליטית בפרט (Seliger, 1976, pp. 14-16).

הגדרה ד': אידיאולוגיה היא מכלול ההשקפות והאמונות הרווחות בתקופה מסוימת בקבוצה חברתית שמהן מורכב הדימוי על המצב החברתי-מדיני של הקבוצה החברתית ההיא; מכלול זה מושפע מהדימוי של המצב הרצוי אצל קולקטיב מסוים כדי להחליף\לשפר את המצב המצוי (לם, 1969, עמ' 1-3).

עוד ועוד הגדרות מצאתי, אבל בחרתי בארבעת ההגדרות לעיל כי מצאתי בהן משהו משותף; הקשר ההדוק בין החשיבה, האמונה, והרעיונות בכלל ופעולת הפרט במציאות, גם הקשר בין החברתי והפוליטי, שני קשרים בסיסיים כשמדובר בעיצוב נוף אידיאולוגי במציאות, ובעיצוב ייצוגי נוף אידיאולוגיים בספרי פעוטות, עניין שהיה ברור כששלטה האידיאולוגיה היהודית ונצחה את האידיאולוגיה הערבית בארץ ישראל בתקופת ראשית המדינה. הוכחת שליטה זו הייתה ביצירת הנופים האידיאולוגיים ובשינוי פניה של ארץ ישראל, שינוי שדיבר ועודנו מדבר ציונות.